

WIM HARDYNS^a

Wat kan een Vlaamse Vereniging voor Criminologie voor criminologen betekenen?

Panopticon, 40 (3), 188-203
© 2019 Maklu | ISSN 0771-1409 | May 2019

^a Professor, Institute for International Research on Criminal Policy (IRCP), Vakgroep Criminologie, Strafrecht en Sociaal Recht, Faculteit Recht en Criminologie, Universiteit Gent (Corresp.: wim.hardyns@ugent.be)

ABSTRACT

WHAT IS THE SIGNIFICANCE OF A FLEMISH SOCIETY OF CRIMINOLOGY FOR CRIMINOLOGISTS?

In this article we take a look into the early history of the Flemish Society of Criminology, which was established in 2007. Despite the early history, today the society is searching for a reorientation. To guide this reorientation a needs assessment with a broad range of criminologists is executed in 2019. Based on the results of this needs assessment a critical analysis is made on the shortcomings of the operation of the society so far and reflections on new directions are put forward.

Keywords: Criminology, academics, practitioners

Kernwoorden: Criminologie, academici, werkveld

1. INTRO: ONTSTAAN VAN DE VLAAMSE VERENIGING VOOR CRIMINOLOGIE

In maart 1966 werd te Brussel een Belgische Vereniging voor Criminologie (BVC) opgericht (VICTOR, 1966). Het uitvoerend comité van deze vereniging bestond bij de oprichting uit professoren van de toenmalige V.U.B., K.U.L. en de Rijksuniversiteit van Gent en was dus overwegend Nederlandstalig. De BVC groeide nadien uit tot een tweetalige vereniging met een evenwichtige spreiding over beide taalgebieden. De BVC stelde als doel voorop de ontwikkeling van de criminologie in België te bevorderen en te stimuleren door het organiseren van geregelde overlegdagen en discussiemomenten/debatavonden in de jaren '60, '70, '80 en '90 van vorige eeuw. Vooral de 'Belgische Dagen voor Criminologie', de tweetalige congressen van de BVC die ongeveer vijfjaarlijks werden georganiseerd, bleken populair met bijvoorbeeld in 1980 een opkomst aan de VUB van circa 300 deelnemers op de Vde Belgische Dagen voor Criminologie met als centraal thema 'criminologie en vorming van het personeel in de strafrechtsbedeling' (Belgische Vereniging voor Criminologie, 1981; DE COCK, 2000). Deze congressen waren in essentie bedoeld een brug te maken tussen het academisch niveau en het werkveld. Zo werden naast academici ook politie, magistratuur en actoren uit het gevangeniswezen betrokken. Ook buitenlandse criminologen kwamen erop af en de teksten/presentaties werden nadien gebundeld in een publicatie (zie o.a. Belgische Vereniging voor Criminologie, 1997; SNACKEN & MARTIN, 1991). Uit de terug te vinden stukken van

deze bijeenkomsten blijkt dat er vaak hevige discussies werden gevoerd en dat bijvoorbeeld kritieken ten aanzien van de werking van justitie niet gespaard bleven (VAN GARSSE, 2013; WALGRAVE, 2012). De BVC affilieerde zich ook met de *International Society for Criminology* (ISC) en er waren uitwisselingen en gezamenlijke activiteiten met de Nederlandse Vereniging voor Kriminologie (NVK) en de *Association Française de Criminologie* (AFC). Een van de laatste activiteiten van de BVC moet het XXXIIIe Congrès de l'Association française de criminologie te Parijs geweest zijn in 2001 (Association française de criminologie, Société belge de criminologie, Université Lille II, 2002). Onder andere de opmars van Panopticon aan het eind van vorige eeuw en de bijeenkomsten in het kader van de deelredacties van het tijdschrift brachten Nederlandstalige criminologen ook in een andere context samen. De BVC boette steeds meer aan belang in en sinds het begin van deze eeuw zijn er weinig of geen sporen meer van de BVC terug te vinden, en lijkt/is de Belgische Vereniging voor Criminologie een stille dood gestorven.¹

In het begin van die 21ste eeuw begon de toenemende verkokering tussen de Nederlandstalige criminologische vak- en onderzoeksgroepen steeds meer te dagen. De mogelijkheden tot onderlinge kennisuitwisseling en overdracht waren eerder beperkt, er bestonden toen bijvoorbeeld ook nog geen *Doctoral Schools* zoals we die vandaag kennen, en vooral voor jonge onderzoekers werd dit als problematisch ervaren. Zo is het voor jonge (doctoraats)onderzoekers belangrijk om doorheen hun traject de nodige vaardigheden te kunnen aanleren bij het presenteren van (tussentijdse) resultaten en discussies te kunnen voeren met externe criminologen met betrekking tot hun onderzoek. Men keek echter vaak niet verder dan de eigen universiteitsgrenzen en van interuniversitaire samenwerking was amper sprake.

Vanuit Vlaanderen werd in die periode met de nodige bewondering gekeken naar de toenmalige Nederlandse Vereniging voor Kriminologie (NVK), vandaag Nederlandse Vereniging voor Criminologie (NVC). Deze vereniging werd opgericht in 1974 en organiseert elk jaar in juni een tweedaags congres waarop Nederlandse criminologen, en een handvol Vlaamse criminologen, massaal aanwezig zijn. Het is een forum waar onderzoekers aan de hand van thematische sessies hun onderzoek aan elkaar voorstellen, waar interessante discussies ontstaan na de presentaties, waar men kan netwerken, en waar sommigen zich zelfs aan een dansje wagen tot in de late uurtjes. Het bleek een succesformule te zijn, en het event wordt dan ook elk jaar ruim van tevoren vastgeprikt in de agenda's van de Nederlandse collega's.

De oprichting van de huidige NVC lag in het verlengde van de oprichting van tal van andere internationale vakverenigingen. Zo werd de *International Society for Criminology* (ISC) opgericht in 1938 en werden er sindsdien achttien *World Congresses* georganiseerd wereldwijd.² In 1941 was er de oprichting van de *National Association of College Police Officials*, die vanaf 1958 door het leven ging als *American Society of Criminology* (ASC). Eind 2019 zal de 75ste *Annual Meeting* van de ASC doorgaan in San Francisco. De ASC heeft op dit moment meer dan 3500 betalende leden.³ Europa volgde pas vele jaren later met de in 2000 opgerichte *European Society of Criminology* (ESC). De 19de *Annual Conference* van de ESC zal in september 2019 doorgaan in Gent.⁴ Met meer dan 1400 ingestuurde abstracts wordt een recordopkomst verwacht. Naast de NVC, zijn de ESC, ASC en ISC veruit de meest populaire

1 Naast de publiek te raadplegen documenten werd ook info verzameld bij prof. dr. Sonja Snacken, die voorzitter is geweest van de Belgische Vereniging voor Criminologie in de periode 1988-1993.

2 <http://www.isc-sic.org>

3 <http://www.asc41.com>

4 <http://www.esc-eurocrim.org>

internationale verenigingen bij Vlaamse criminologen die academisch actief zijn. Andere noemenswaardige internationale verenigingen zijn de *British Society of Criminology* (BSC)⁵, oorspronkelijk opgericht als *Association for the Scientific Treatment of Criminals* in 1931, en de *Australian and New Zealand Society of Criminology* (ANZSOC)⁶, opgericht in 1967. Het zou ons te ver leiden om ook alle andere, minder gekende, buitenlandse verenigingen op te sommen. Dit niet-limitatief overzicht is vooral bedoeld om aan te tonen dat in de 20ste eeuw wereldwijd tal van vakverenigingen werden opgericht met als belangrijkste doel criminologen samen te brengen en uitwisseling te stimuleren op een periodiek terugkerend event.

Deze evoluties hebben ertoe geleid dat vanuit de drie Vlaamse universiteiten die een opleiding criminologie aanbieden (Universiteit Gent, Vrije Universiteit Brussel, KULeuven) het initiatief werd genomen tot het oprichten van een nieuwe vereniging⁷. Op 18 januari 2007 werd in de schoot van de Algemene Vergadering van de vzw Panopticon⁸ beslist het initiatief te ondersteunen en een Vlaamse Vereniging voor Criminologie, Strafrecht en Forensisch Welzijnswerk (VVC) op te richten. Vanuit de initiatiefgroep werd een stuurgroep⁹ opgericht, die instaat voor de werking, de organisatie van activiteiten, en de rapportage naar de vzw Panopticon. De stuurgroep werd, naast leden van de drie universiteiten, aangevuld met leden van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC) en de opleiding Bachelor Maatschappelijke Veiligheid (VIVES).

Het idee was om, conform de Nederlandse 'Marktdag', een jaarlijkse criminologische forumdag te organiseren, middels een beurtroolsysteem tussen de drie universitaire instellingen die over een opleiding criminologie beschikken. Na de eerste edities werd ervoor geopteerd de forumdag tweejaarlijks te laten doorgaan. Een eerste forumdag voor criminologen vond plaats aan de UGent op 8 februari 2008, een tweede forumdag aan de KULeuven op 3 februari 2009, een derde forumdag aan de Vrije Universiteit Brussel op 11 februari 2011, een vierde forumdag aan de UGent op 8 februari 2013, en een vijfde forumdag aan de KULeuven op 6 februari 2015. Een zesde forumdag (ontmoetingsdag) zou doorgaan in het centrum van Brussel op 10 februari 2017, maar werd wegens te weinig deelnemers afgelast.

De eerste forumdag van de VVC in 2008 bleek meteen een schot in de roos met 182 deelnemers. Sindsdien daalde het deelnemersaantal naar 118 deelnemers in 2009, 108 deelnemers in 2011, 87 deelnemers in 2013, 66 deelnemers in 2015, en uiteindelijk 22 inschrijvingen in 2017 (waarna het event een week voordien werd geannuleerd). Daar waar de forumdagen van 2008 tot 2015 zich voornamelijk inspireerden op traditionele buitenlandse congressen door middel van het organiseren van thematische sessies, werd er in 2017 voor geopteerd om het over een andere boeg te gooien, ingegeven door het dalende deelnemersaantal door-

5 <http://www.britsoccrim.org>

6 <http://anzsoc.org>

7 De oorspronkelijke initiatiefgroep van de VVC bestond uit: prof. dr. Paul Ponsaers en prof. dr. Lieven Pauwels (UGent), prof. dr. Els Enhus en prof. dr. Kristel Beyens (VUB), prof. dr. Johan Goethals en dr. Johan Deklerck (KULeuven).

8 In vele landen bestaat een samenwerkingsverband tussen de vakvereniging en het leidinggevende vak-tijdschrift. Zo bestaat in Nederland een uitdrukkelijke afspraak tussen de Nederlandse Vereniging voor Criminologie (NVC) en het Tijdschrift voor Criminologie (TvC). In België is Panopticon al bijna veertig jaar hét wetenschappelijk tijdschrift voor strafrecht, criminologie en forensisch welzijnswerk. Vandaar dat dit initiatief werd voorgesteld ten aanzien van de bestuursorganen van de VZW Panopticon.

9 De huidige stuurgroep van de VVC bestaat uit: prof. dr. Wim Hardyns, prof. dr. Marc Cools en prof. dr. Antoinette Verhage (UGent), prof. dr. Kristel Beyens en dr. An Nuytiens (VUB), prof. dr. Stefaan Pleysier, prof. dr. Stephan Parmentier en Dhr. Stijn Vivijns (KULeuven), dr. Eric Maes (NICC), dr. Ellen Vandenbogaerde (VIVES).

heen de jaren. Er werd gekozen voor een ontmoetingsnamiddag met als centrale thema's visuele criminologie en de relatie tussen criminologie en journalistiek, gevolgd door een *after work party*. Voor de eerste keer in de nog prille geschiedenis van de VVC werden er geen thematische sessies georganiseerd, en dus geen mogelijkheid tot het presenteren van onderzoeksresultaten door onderzoekers. Mogelijk was dit een van de redenen voor de gebrekkige interesse.

2. IS ER NOOD AAN EEN VLAAMSE VERENIGING VOOR CRIMINOLOGIE?

Volgens verschillende leden van de stuurgroep van de VVC zijn het vooral de grote internationale congressen die ervoor zorgen dat er vandaag minder interesse is in nationale studiedagen of seminars¹⁰. Jonge onderzoekers zouden zich vlugger en vrijwel meteen willen storten op wetenschappelijke activiteiten die internationaal en Europees gericht zijn. Verschillende redenen kunnen daarvoor worden aangehaald: de waarde die vanuit de academische wereld zelf gehecht wordt aan deelname aan internationale congressen en het geven van internationale presentaties (en bijgevolg devaluatie van nationale presentaties), de verwachtingen van onderzoekers met betrekking tot de samenstelling van thematische sessies en de feedback die men verwacht te krijgen, de klemtoon die gelegd wordt op het publiceren in Engelstalige toptijdschriften, enzovoort.

Aangezien de VVC zich al van bij de start oriënteerde op het creëren van een forum waar jonge onderzoekers hun resultaten aan elkaar konden voorstellen, en gelet op de sterk verminderde interesse doorheen de jaren, rijst de vraag of er vandaag nog wel nood is aan een Vlaamse Vereniging voor Criminologie? Zien Vlaamse criminologen, en daarmee bedoelen we niet alleen academici, maar ook beleid- en praktijkcriminologen, een meerwaarde in het bestaan van een vereniging die op geregelde tijdstippen activiteiten organiseert? En zo ja, welke formules hebben vandaag de voorkeur?

Om een antwoord te kunnen bieden op deze vragen werd besloten een behoeftebevraging uit te voeren. De resultaten van deze bevraging kunnen de stuurgroep van de VVC helpen in hun beslissing omtrent de richting die zij uitwillen met de vereniging. Meer concreet willen we met deze behoeftebevraging een zicht krijgen op (1) de wetenschappelijke activiteiten die Vlaamse criminologen vandaag bijwonen en de nood aan nationale activiteiten; (2) de meerwaarde die Vlaamse criminologen zien in een Vlaamse Vereniging voor Criminologie, dan wel een Belgische Vereniging voor Criminologie; (3) de formules waaronder activiteiten bij voorkeur georganiseerd worden en de verspreidingskanalen waarlangs men het liefst geïnformeerd wordt; en (4) de praktische voorkeuren met betrekking tot de organisatie van toekomstige activiteiten.

3. EEN BEHOEFTEBEVRAGING BIJ ACADEMICI EN HET WERKVELD

Voorafgaand aan de vragenlijstconstructie werden expertinterviews uitgevoerd met de verschillende leden van de stuurgroep van de VVC. Op die manier werd getracht de behoeftebevraging zoveel mogelijk te voeden met vragen die stuurgroepleden zich stellen en die hen kunnen helpen in hun toekomstige beslissingen.

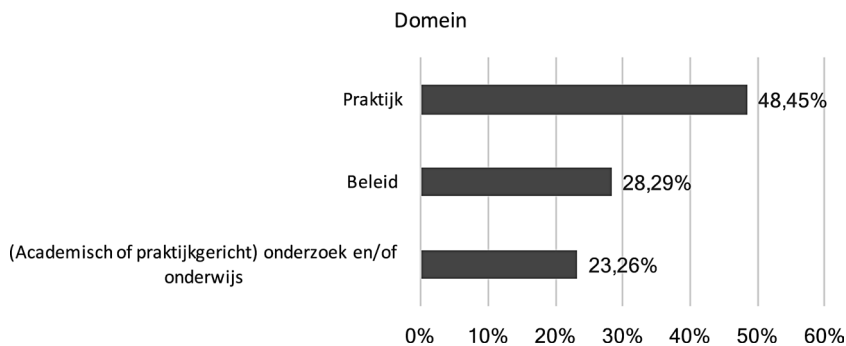
¹⁰ Een kwalitatieve bevraging werd uitgevoerd bij de verschillende leden van de stuurgroep van de VVC in het kader van de stage van Mevr. Fien Vandenbussche.

De vragenlijst werd met behulp van het online enquête softwareprogramma *LimeSurvey* opgemaakt en gepubliceerd¹¹. Nadien werd de vragenlijst verspreid via de verschillende stuurgroepleden naar hun netwerk (vakgroep/onderzoeksgroep, alumni vereniging, partners uit het werkveld) en ook via de LinkedIn groep van de Vlaamse Vereniging voor Criminologie. De vragenlijst kon gedurende ongeveer een maand worden ingevuld, van 27 maart 2019 tot en met 24 april 2019. In totaal hebben 258 respondenten de vragenlijst ingevuld.

Van deze 258 respondenten behaalden 228 (=88%) respondenten een Master Criminologische Wetenschappen¹². 42% van de respondenten volgde hun opleiding aan de Universiteit Gent, 33% aan de KULeuven en 19% aan de Vrije Universiteit Brussel. Ongeveer 5% volgde elders zijn/haar opleiding (Universiteit van Maastricht, HOWEST Brugge, Université Libre De Bruxelles, Artevelde Hogeschool, politieschool).

Opvallend is dat slechts 23% (n=60) van de respondenten werkzaam is binnen het domein van (academisch of praktijkgericht) onderzoek en/of onderwijs, waarvan slechts 16 junior onderzoekers¹³ en 10 assistenten (zie Figuur 1). Aangezien de enquête ruim verspreid werd onder de vakgroepen/onderzoeksgroepen van de verschillende universiteiten en hogescholen, en aangezien de VVC zich in eerste orde altijd heeft gericht tot deze doelgroep, kan dit beschouwd worden als een bijzonder laag cijfer. Nog voor de bespreking van de eigenlijke resultaten van de behoeftebevraging, kunnen we ons terecht afvragen of deze statistiek niet allesbepalend is voor een eventuele toekomstige heroriëntering van de VVC en moeten we er rekening mee houden dat deze steekproefsamenstelling een impact heeft op de bevindingen en conclusies.

Met de enquête werd, eerder onverwacht, een grote groep respondenten uit de praktijk (n=125) en het beleid (n=73) bereikt, voornamelijk werkzaam binnen de sectoren politie (20%), justitie (19%), hulpverlening (17%), private veiligheid (10%), stedelijk beleid (6%) en preventie (6%).

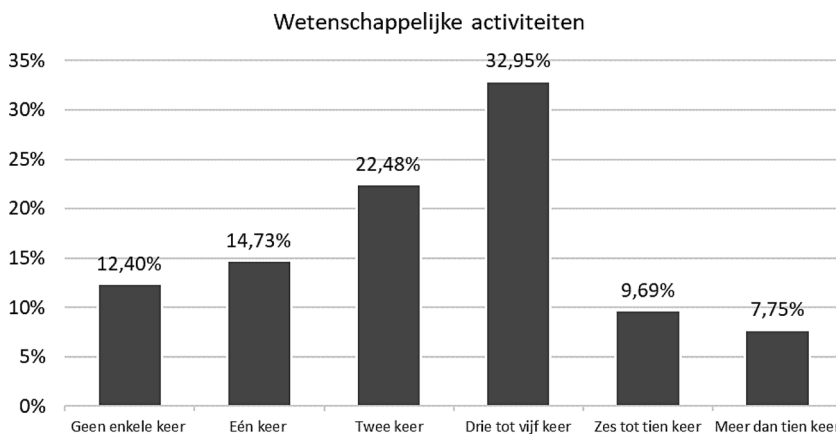
FIGUUR 1: DOMEIN VAN HUIDIGE TEWERKSTELLING (N=258)

- 11 De behoeftebevraging werd uitgevoerd in het kader van de stage van Mevr. Fien Vandenbussche bij prof. Wim Hardyns. De stage werd mee begeleid door assistenten Thom Snaphaan en Ann De Buck. De auteur van deze bijdrage wenst zowel Fien, Thom als Ann te bedanken voor hun ondersteuning bij de behoeftebevraging.
- 12 Het werkelijk aantal respondenten met een diploma Criminologische Wetenschappen (of aanverwant) ligt nog hoger, aangezien bepaalde respondenten hun diploma rapporteerden als 'Licentie in de Criminologische Wetenschappen', 'Master in de Rechten met nadien Master in de Criminologische Wetenschappen', 'ManaMa European Criminology and Criminal Justice Systems', 'Forensica, Criminologie en Rechtspleging', enzovoort.
- 13 Een junior onderzoeker is een doctoraatsonderzoeker of een onderzoeker met minder dan vier jaar onderzoekservaring.

4. BELANGRIJKSTE RESULTATEN VAN DE BEHOEFTEBEVRAGING

4.1. De wetenschappelijke activiteiten die Vlaamse criminologen vandaag bijwonen en de nood aan nationale activiteiten

In Figuur 2 kunnen we zien dat ongeveer 50% van de Vlaamse criminologen minstens drie keer een wetenschappelijke activiteit (lezing, studiedag, congres, enzovoort) heeft bijgewoond het afgelopen jaar. Bijna 90% doet dit minstens een keer per jaar. De meerderheid van de respondenten neemt deel aan die activiteiten in België, maar we zien daarnaast nog een aanzienlijk aandeel van activiteiten die bijgewoond worden in het buitenland. Vooral bij academici is dat aandeel veel groter dan bij praktijk/beleid. Ongeveer 65% van de respondenten geeft daarnaast aan zich voldoende te kunnen informeren over zijn/haar domein via binnenlandse activiteiten.

FIGUUR 2: FREQUENTIE BIJWONEN WETENSCHAPPELIJKE ACTIVITEIT IN HET AFGELOPEN JAAR (N=258)

Op basis van deze resultaten kunnen we concluderen dat Vlaamse criminologen zich geregeld tot zeer geregeld informeren via allerlei wetenschappelijke activiteiten. Hoewel de perceptie leeft dat de VVC te kampen heeft met de concurrentie van de grote buitenlandse congressen, moeten we stellen dat er meer dan voldoende behoefte is om zich via nationale activiteiten bij te scholen. Die behoefte is er vooral vanuit praktijk en beleid, en daar kan een Vlaamse Vereniging voor Criminologie bij het organiseren van toekomstige nationale activiteiten maar beter mee rekening houden.

4.2. De meerwaarde die Vlaamse criminologen zien in een Vlaamse Vereniging voor Criminologie, dan wel een Belgische Vereniging voor Criminologie

Bijna de helft van de respondenten (48%) geeft aan de VVC niet te kennen. De overgrote meerderheid van de respondenten (79%) heeft ook nog nooit deelgenomen aan een activiteit van de VVC. Voor een grote groep respondenten is de VVC dus onbekend terrein, wat mogelijk te maken heeft met de activiteiten die zich in het verleden voornamelijk richtten tot de groep van (jonge) academici en met het gegeven dat er sinds 2015 geen activiteiten meer zijn doorgegaan.

Opvallend is dat maar liefst 92% van de respondenten een meerwaarde ziet in een Vlaamse Vereniging voor Criminologie. Van de weinige respondenten die geen meerwaarde zien in

een Vlaamse Vereniging voor Criminologie ligt het aandeel proportioneel hoger bij academici (13%) ten opzichte van praktijk (7%) en beleid (5%). Het zijn uitsluitend senior onderzoekers (n=6) en professoren (n=2) die aangeven geen meerwaarde te zien in een VVC. De beperkte groep junior onderzoekers (n=16) en assistenten (n=10) die hebben deelgenomen aan de enquête zien wel allemaal een meerwaarde. Hierbij moeten we rekening houden met een selectie effect: mogelijk hebben enkel jonge onderzoekers deelgenomen die positief staan ten aanzien van een Vlaamse vereniging, en hebben onderzoekers die er geen meerwaarde in zien, niet deelgenomen.

Bij de respondenten die aangaven een meerwaarde te zien in een Vlaamse Vereniging voor Criminologie (n=237) werd via open vragen gepeild naar wat die meerwaarde voor hen zou kunnen zijn. Tabel 1 is gebaseerd op 226 geldige antwoorden en werd geconstrueerd aan de hand van een kwalitatieve analyse in NVivo.

TABEL 1: MEERWAARDE VAN EEN VLAAMSE VERENIGING VOOR CRIMINOLOGIE PER DOMEIN (N=226)

	Academici	Beleid	Praktijk	Totaal
Netwerken	35,09% (20)	19,40% (13)	27,45% (28)	26,99% (61)
Kennisuitwisseling met praktijk, beleid en academici	35,09% (20)	38,80% (26)	44,12% (45)	40,26% (91)
Uitbouwen samenwerkingsverbanden en werkgroepen	5,26% (3)	4,48% (3)	1,96% (2)	3,54% (8)
Discussiemogelijkheden en debatten	7,02% (4)	4,48% (3)	4,90% (5)	5,31% (12)
Zicht op lopende onderzoeken en ontwikkelingen in de criminologie	14,03% (8)	17,91% (12)	10,78% (11)	13,71% (31)
Mogelijkheden om zich verder te bekwamen	3,51% (2)	11,94% (8)	10,78% (11)	9,29% (21)
Erkennen functie van criminologen	0% (0)	2,98% (2)	0% (0)	0,88% (2)
Totaal	100% (57)	100% (67)	100% (102)	100% (226)

De belangrijkste meerwaarde ziet men op vlak van het uitwisselen van kennis onder praktijk, beleid en academici. Criminologen zijn op zoek naar een laagdrempelig kanaal waarlangs ervaringen en kennis met betrekking tot specifieke criminologische thema's kunnen samengebracht worden. Een Vlaamse Vereniging voor Criminologie zou kunnen fungeren als een vehikel dat kennisuitwisseling stimuleert.

Een tweede belangrijke meerwaarde situeert zich op vlak van netwerking en het leggen van contacten met andere criminologen. Men vindt het belangrijk om het eigen netwerk te verbreden over de domeingrenzen heen. Men ziet ook opportuniteiten op vlak van informatiedeling, zoals bijvoorbeeld het delen van vacatures die specifiek bedoeld zijn voor criminologen.

Een derde en vierde meerwaarde sluiten deels bij elkaar aan: enerzijds een beter zicht krijgen op lopende onderzoeken en ontwikkelingen binnen de criminologie en anderzijds de mogelijkheid om zich verder te bekwamen en bij te scholen. Voor academici kan dit een belangrijke meerwaarde betekenen omdat op die manier de maatschappelijke relevantie van het wetenschappelijk onderzoek kan worden belicht en de haalbaarheid van bepaalde aanbevelingen kunnen worden afgetoetst aan de praktijk. Voor criminologen uit het werk-

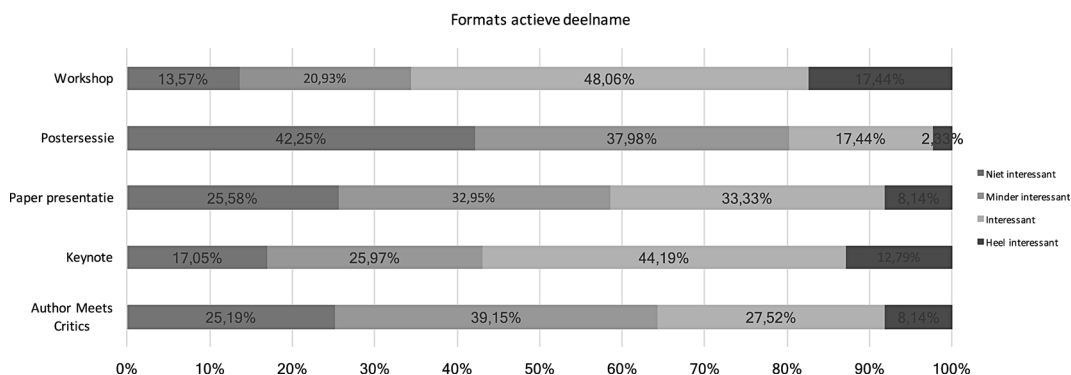
veld is het een meerwaarde om op die manier kennis te maken met nieuwe ontwikkelingen en goede praktijken in een bepaald onderzoeksdomein.

Onder de weinige respondenten die geen meerwaarde zien in een Vlaamse Vereniging voor Criminologie werden de te kleine afzetmarkt (n=5) en het niet betrekken van criminologen uit het werkveld (n=3) het vaakst aangehaald als reden.

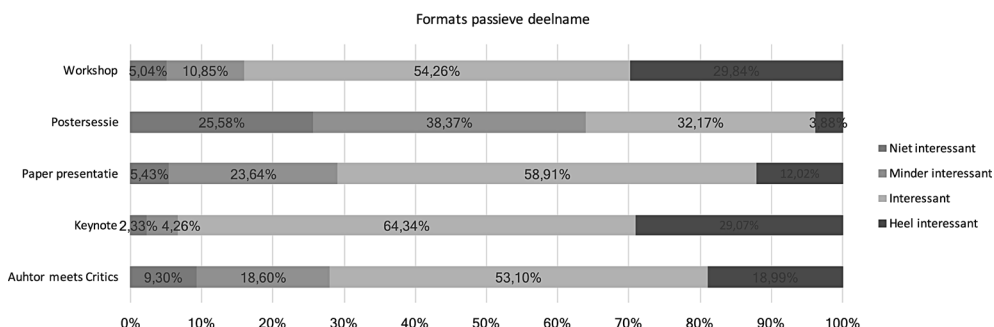
Hoewel een grote groep criminologen een meerwaarde ziet in een Belgische Vereniging voor Criminologie, is dit toch beduidend minder dan bij een Vlaamse Vereniging voor Criminologie (van 92% naar 71%). Kennisuitwisseling op grotere schaal, het uitwisselen van nieuwe visies, inzichten en perspectieven, het beter onderbouwen van de federale thema's, en het uitbouwen van een breder netwerk worden gezien als argumenten pro. De taalbarrière en de verschillen in cultuur, werking en beleid worden gezien als belangrijkste argumenten contra.

4.3. De formules waaronder activiteiten bij voorkeur georganiseerd worden en de verspreidingskanalen waarlangs men het liefst geïnformeerd wordt

Om een beter zicht te krijgen op de formules of formats die zijn aangewezen bij het organiseren van activiteiten, werd gepeild naar de voorkeuren van Vlaamse criminologen, zowel op vlak van actieve deelname (bijvoorbeeld zelf presenteren) als passieve deelname (bijvoorbeeld bijwonen van een presentatie zonder zelf te presenteren).

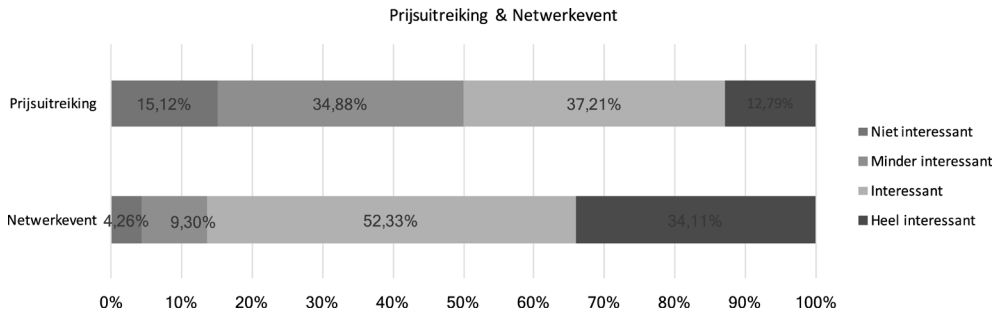
FIGUUR 3: FAVORIETE FORMATS ACTIEVE DEELNAME (N=258)

FIGUUR 4: FAVORIETE FORMATS PASSIEVE DEELNAME (N=258)

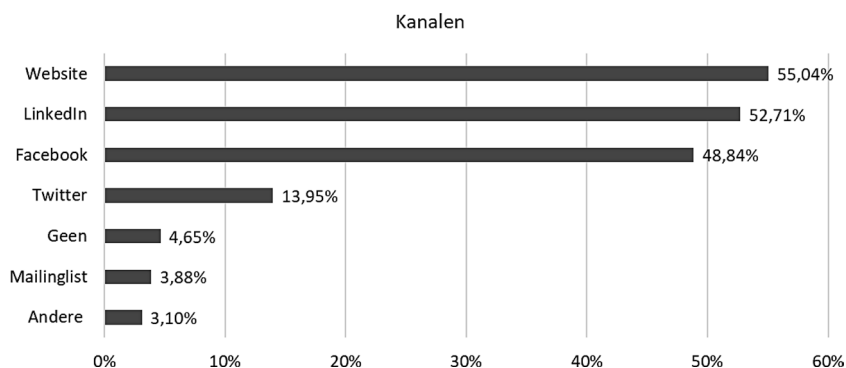
Uit Figuur 3 en Figuur 4 kunnen we afleiden dat meer dan de helft van de respondenten geïnteresseerd tot heel geïnteresseerd is in een actieve deelname aan een *workshop* (66%) of een *keynote* (57%), en dat een grote meerderheid van de respondenten geïnteresseerd tot heel geïnteresseerd is in een passieve deelname aan een *keynote* (93%), een *workshop* (84%), een *author meets critics* (72%) en een *paper* presentatie (71%). Een postersessie valt niet in de smaak.

FIGUUR 5: VOORKEUREN PRIJSSUITREIKING EN NETWERKEVENT (N=258)

Daarnaast werd gepeild naar de voorkeur voor alternatieve formats, zoals een prijsuitreiking of een netwerkevent. Waar ‘slechts’ de helft van de respondenten aangaf geïnteresseerd tot heel geïnteresseerd te zijn in een prijsuitreiking als toekomstige activiteit van de VVC, gaf 86% van de respondenten aan geïnteresseerd tot heel geïnteresseerd te zijn in een netwerkevent. Hoewel de laatste activiteit die in 2017 door de VVC georganiseerd (en geannuleerd) werd vooral focuste op netwerking (met een *after work party*), moeten we er ernstig rekening mee houden dat toen niet het volledige criminologische veld werd bereikt, met name de beleid- en praktijkcriminologen die wel sterk vertegenwoordigd zijn in deze behoeftebevraging.

Aan de respondenten werd ook de kans gegeven om zelf formats op te geven waarin zij geïnteresseerd zouden zijn. Diverse ideeën werden naar voor geschoven, zoals: (1) een bezoek aan voor criminologen relevante instellingen, waarbij praktijkbezoeken kunnen gekoppeld worden aan een lezing met betrekking tot een bepaalde instelling of organisatie; (2) discussieavonden, debatten of brainstormsessies, waarbij interactie centraal staat; (3) speeddate-sessies waarbij criminologen uit verschillende domeinen snel en laagdrempelig met elkaar in contact kunnen gebracht worden; (4) een jobbeurs waarbij, bijvoorbeeld aan de hand van speeddating, ervaringen van criminologen in het werkveld kunnen uitgewisseld worden met toekomstige criminologen; en (5) het opstarten van een online forum waarin kan gepraat worden over allerlei topics die relevant zijn voor criminologen.

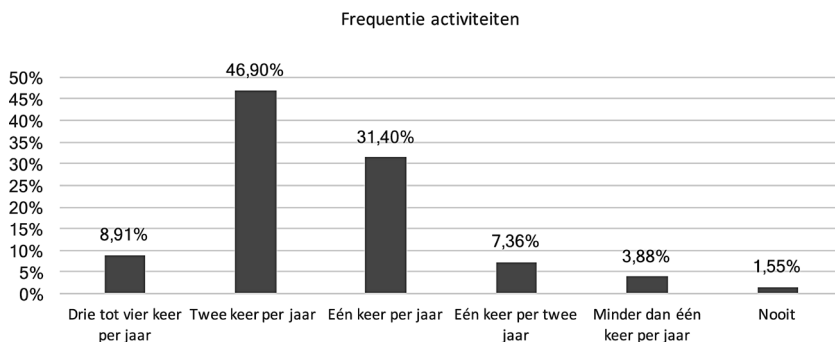
FIGUUR 6: KANAAL/KANALEN DIE DE VOORKEUR GENIETEN OM RELEVANTE INFORMATIE TE DELEN EN TE VERSPREIDEN (N=258)

Naast de formats die de voorkeur genieten, werd gepeild naar de behoefte aan een online *community* en de kanalen waarlangs men bij voorkeur wil geïnformeerd worden. Respectievelijk 52% en 78% van de respondenten geeft aan (veel) interesse te hebben om actief of passief te participeren in een VVC *community* via sociale media. Uit Figuur 6 kunnen we afleiden dat een website (55%), een LinkedIn groep (53%) of een Facebook groep (49%) de meest populaire kanalen zijn waarlangs men geïnformeerd wil worden en/of informatie wil delen. Vandaag beschikt de VVC over een primitieve en verouderde webpagina, die niet wordt bijgewerkt, en over een LinkedIn groep met bijna 600 leden, maar waar amper activiteit valt te bespeuren. Het is zacht uitgedrukt wanneer we stellen dat er nog veel winst valt te halen uit een meer professionele (online) communicatiestrategie en het creëren van een actieve *community* die informatie deelt en verspreidt.

4.4. De praktische voorkeuren met betrekking tot de organisatie van toekomstige activiteiten

Met het oog op de organisatie van toekomstige activiteiten is het interessant te weten met welke organisatorische aspecten men best kan rekening houden. In die zin werd gepeild naar voorkeuren op vlak van frequentie, tijdstip, duur, budget en locatie.

Uit Figuur 7 kan worden afgeleid dat bijna 9 op 10 (87%) Vlaamse criminologen bereid zouden zijn minstens een keer per jaar deel te nemen aan een activiteit van de VVC. De grote meerderheid van de respondenten kiest voor een activiteit op weekdays tijdens de werkuren (73%) of op weekdays na de werkuren, met uitzondering van vrijdag (56%). Er is een lichte voorkeur voor activiteiten 's avonds (52%) en in de namiddag (52%), maar ook activiteiten gedurende een ganse dag (47%) of enkel in de voormiddag (43%) kunnen op voldoende bijval rekenen. Ongeveer de helft van de respondenten (51%) zou bereid zijn een budget vrij te maken tot maximaal 50 euro en nog eens 31% zou bereid zijn een budget vrij te maken tot maximaal 100 euro voor deelname aan een activiteit. Gent komt uit de bevraging naar voor als voorkeurslocatie (34%), gevolgd door Brussel (24%) en Antwerpen (16%). De sterke voorkeur voor Gent kan verklaard worden door de vaststelling dat 42% van de respondenten een diploma heeft behaald aan de Universiteit Gent.

FIGUUR 7: FREQUENTIE DEELNAME AAN ACTIVITEIT VAN DE VVC (N=258)

Tot slot werd ook gevraagd of de respondenten zelf actief willen meewerken aan de organisatie van toekomstige activiteiten. Naast een kleine groep respondenten (9%) die zich hier toe bereid voelt, is er een grote groep van twijfelaars (46%), die aangeeft misschien te willen meewerken aan de organisatie van toekomstige activiteiten. Deze respondenten komen proportioneel vaker voor binnen het onderzoek en/of onderwijs.

5. WELKE KOERS KUNNEN WE VAREN?

Uit de behoeftebevraging kunnen we afleiden dat er weldegelijk vraag is naar een draagvlak is voor een forum waar kennis kan worden uitgewisseld en waar contacten kunnen worden gelegd. Een Vlaamse Vereniging voor Criminologie kan daarbij als platform fungeren, maar zal tabula rasa moeten maken met diens oorspronkelijk opzet, en dus vertrekken vanuit een andere finaliteit. Niet meer activiteiten die louter georganiseerd worden voor en door (jonge) onderzoekers, maar wel een *community* creëren van criminologen uit alle mogelijke settings, en voor een breed doelpubliek activiteiten organiseren waar (kennis)uitwisseling gestimuleerd wordt. In feite moet de VVC zich opnieuw gaan heruitvinden, rekening houdend met de nieuwe (academische en niet-academische) criminologische context en gebruik makend van de nieuwe en actuele verspreidingskanalen. De VVC kan of moet daarbij een referentiekader worden van de Vlaamse criminologie en als portaal fungeren voor alle (toekomstige) criminologen.

Op het einde van deze bijdrage staan we stil bij de vraag welke koers we in de toekomst kunnen varen. Er worden een aantal reflecties gemaakt en pistes aangereikt die als blauwdruk kunnen dienen voor de Vlaamse Vereniging voor Criminologie 2.0.

5.1. Inspelen op de actuele noden en behoeften van Vlaamse criminologen

Als overkoepelende vereniging van de Vlaamse criminologie is het essentieel op geregelde tijdstippen de vinger aan de pols te houden. Dit kan door middel van brede behoeftebevragingen, maar ook door zeer gerichte bevragingen van het werkveld. Uit de resultaten van deze studie is duidelijk gebleken dat de meerwaarde van een Vlaamse vereniging zich vooral manifesteert op vlak van uitwisseling tussen academici, beleid en praktijk. Bij het organiseren van toekomstige activiteiten is het dan ook primordiaal alle stakeholders te betrekken, zowel bij de voorbereiding als in het uiteindelijke programma.

Een van de belangrijkste uitdagingen is er voor te zorgen dat criminologen zich willen engageren om samen te komen. Dit kan alleen maar door wederkerig voordeel na te streven voor alle partijen, en dus het louter voorstellen/presenteren van de persoonlijke activiteiten overstijgen. Dit is geen makkelijke oefening. Als we het criminologische landschap bekijken, lijkt het alsof iedereen vanop zijn eigen eiland en binnen zijn eigen niche opereert. Het zoeken naar en inspelen op de gemeenschappelijke noden en behoeften is een soort van levensverzekering voor een Vlaamse Vereniging voor Criminologie. Het spreekt voor zich dat deze oefening de nodige voorbereiding, overleg en analyse vergt.

Dit is meteen ook een breuklijn met het verleden, waarbij doorgaans vanuit academische hoek een thema werd aangedragen waarvoor een *keynote*/debat werd georganiseerd, gevolgd door een reeks van parallelle sessies met presentaties van overwegend academici, die overigens zelf onderwerp en inhoud van hun presentatie op de planning hebben gezet. Bij een toekomstige programmazetting moet durven afgeweken worden van deze constellatie, en dienen nieuwe paden te worden verkend op basis van de input van de volledige doelgroep. Eerder dan een stand van zaken te geven, moeten 'kennisvermeerdering' en 'impact' het leidmotief zijn.

5.2. Naar een verbreding van stuurgroep en doelgroep

Sinds de oprichting van de VVC bestaat de stuurgroep uitsluitend uit academici/onderzoekers. Om tegemoet te kunnen komen aan de behoeften van het werkveld en een draagvlak te kunnen creëren bij het volledige criminologische landschap is een verruimingsoperatie noodzakelijk.

In eerste instantie kan daarbij gedacht worden aan vertegenwoordigers van bestaande verenigingen die zowel academici als het werkveld samenbrengen in een of meer domeinen van de criminologie. Voorbeelden zijn: het *Centre for Policing and Security* (CPS, voormalige Centrum voor Politiestudies), het *Belgian Intelligence Studies Centre* (BISC), en de *Criminologists Association for Private Security* (CAPS). Het is belangrijk dat nieuwe stuurgroepleden, bij voorkeur uit het werkveld, de volledige doelgroep kunnen vertegenwoordigen.

In tweede instantie kan gedacht worden aan vertegenwoordigers van de bestaande alumni verenigingen van de verschillende universiteiten, bijvoorbeeld Crimilumni (Universiteit Gent) en de Vereniging van Afgestudeerde Leuvense Criminologen (VALC, KULeuven). Deze verenigingen bereiken een brede groep van criminologen, die werkzaam zijn in zeer diverse settings.

De inclusie van deze nieuwe vertegenwoordigers kan voor alle partijen een meerwaarde betekenen. De Vlaamse Vereniging voor Criminologie kan als portaal de verschillende criminologische verenigingen promoten en diens activiteiten in de kijker plaatsen, en de verenigingen kunnen op hun beurt een brede achterban mobiliseren voor activiteiten van de Vlaamse Vereniging voor Criminologie. Eerder dan dit te gaan beschouwen als vissen in dezelfde vijver, kan deze samenwerking net leiden tot meer synergie.

Zonder vertegenwoordigd te moeten zijn in de stuurgroep, kan er ook met een aantal academische verenigingen nauw contact worden gehouden. We denken dan bijvoorbeeld aan de Nederlandse Vereniging voor Criminologie (NVC) en de Nederlands-Vlaamse Vereniging voor Strafrecht. Bij het organiseren van toekomstige activiteiten kan rekening gehouden worden met timing, maar kan er ook wederzijdse promotie worden gemaakt via nieuws-

brieven en verspreidingskanalen, of zelfs samengewerkt worden bij de organisatie van grootschalige events.

Ook is het geen slecht idee een directe lijn te houden met de Franstalige criminologen uit België. Hoewel geen prioriteit van een Vlaamse Vereniging voor Criminologie, kan er bij toekomstige activiteiten toch gedacht worden aan een (gedeeltelijk) tweetalig programma. Afhankelijk van de interesse en mobiliteit uit Franstalig België, kan dit deuren openen naar een eventuele opschaling en verrijzenis van een Belgische Vereniging voor Criminologie.

Een laatste groep die voorheen niet werd betrokken, maar die wel degelijk een belangrijke rol kan en moet spelen, is de grote groep van criminologiestudenten (PONSAERS, 2012). Elk jaar zijn er ruwweg geschat 2000 studenten ingeschreven in een opleiding criminologie aan een van de drie universiteiten, en nog eens een behoorlijk aantal studenten in een aanverwante opleiding (maatschappelijke veiligheid, integrale veiligheid, veiligheidswetenschappen, enzovoort). Het zou een gemiste kans zijn de criminologen van morgen niet te betrekken in een Vlaamse Vereniging voor Criminologie. Samen met de opleidingscoördinatoren moet er kunnen bekeken worden in welke mate het mogelijk is participatie aan activiteiten van de VVC te includeren in het onderwijsprogramma. Voor de studenten zelf kan het alleen maar een verrijking zijn op die manier kennis te maken met actuele criminologische topics en de uitwisseling tussen theorie en praktijk.

5.3. Creëren van een VVC community

Een heel grote groep criminologen heeft nooit van de VVC gehoord. Zeker nu er al een aantal jaren geen activiteiten meer worden georganiseerd, heeft de vereniging nog maar weinig visibiliteit. Maar ook daarvoor was er nooit echt sprake van een ‘community’ van Vlaamse criminologen. Het bleef in eerste orde een overwegend academische bijeenkomst, en de uitwisseling beperkte zich tot de forumdag. Desalniettemin konden we toen al uit de inschrijvingen voor de LinkedIn groep afleiden dat heel wat criminologen uit het werkveld interesse hadden om toe te treden tot een Vlaamse vereniging. Zeker in het licht van de huidige sociale media kan het onderhouden en stimuleren van een VVC community ervoor zorgen dat veel meer criminologen kunnen bereikt worden.

Om een VVC community te creëren, is LinkedIn, als online sociaal netwerk dat gericht is op vakmensen, wellicht het meest geschikt. Zeker wanneer nauwe samenwerkingsverbanden worden aangegaan met bovengenoemde partners en verenigingen kan er vooruitgang worden geboekt. Enerzijds zal dit leiden tot het bereiken van een grote en diverse groep van criminologen. Anderzijds zal er op geregelde tijdstippen actuele en relevante criminologische info kunnen verspreid worden. We denken dan bijvoorbeeld aan de verschillende activiteiten die door de partners en verenigingen georganiseerd worden, maar ook het delen van vacatureteksten, het verspreiden van kennisclips, het berichten over nieuwe publicaties en persberichten, enzovoort. In die zin kunnen ook uitgevers van criminologische publicaties of redactieraden van criminologisch relevante reeksen en tijdschriften betrokken worden. Dan denken we bijvoorbeeld aan Panopticon (Maklu), Fatik (Liga voor Mensenrechten), Tijdschrift voor Politie en Recht (Die Keure), Reeks Veiligheidsstudies (Gompel&Svacina), Het Groene Gras (Boom Criminologie), Cahiers Politiestudies (Gompel&Svacina), enzovoort.

In een ideale wereld is een VVC community meer dan alleen het verspreiden van info, maar ook een platform dat interactie tussen criminologen stimuleert, zowel online als offline. Via LinkedIn kan er zeer makkelijk en snel gecommuniceerd worden over en gereageerd worden

op een topic. Ook voor studenten kan een VVC *community* een vehikel zijn dat hen toelaat makkelijker met het werkveld in contact te komen, bijvoorbeeld met het oog op stages en eindwerken, en het werkveld en de actuele criminologische agenda beter te leren kennen. Alleen al als we vertrekken van de stageplaatsen die op dit moment worden aangeboden in de verschillende universiteiten, bestrijken we een groot deel van het criminologisch veld.

Het creëren van een VVC *community* betekent niet dat traditionele, eerder statische, communicatiekanalen geen plaats hebben. Het aankondigen van de kernactiviteiten van de VVC gebeurt bij voorkeur nog steeds via mail, zodat ook leden die minder of zelfs niet actief zijn op sociale media op de hoogte kunnen gehouden worden.

Het spreekt voor zich dat een en ander niet kan gerealiseerd worden zonder opvolging en ondersteuning. Een professionalisering op vlak van organisatie en communicatie wordt pas mogelijk wanneer daar ook de nodige capaciteit wordt voor vrijgemaakt. Een verbreding van de stuurgroep en samenwerking met verschillende stakeholders is een stap in de goede richting, maar daarnaast zullen gemotiveerde 'vrijwilligers' noodzakelijk zijn om een VVC *community* levendig te houden.

5.4. Organiseren van een (jaarlijks) terugkerend en herkenbaar event

Naast het creëren van een online *community*, ligt de meerwaarde van een Vlaamse Vereniging voor Criminologie ook en vooral in het offline samenbrengen van criminologen uit verschillende *settings* met het oog op kennisuitwisseling en netwerking. In het verleden werd dit tot stand gebracht onder de vorm van een tweejaarlijkse, hoofdzakelijk academische, forumdag. Voor de organisatie van elke forumdag werd gewerkt met een beurtroolsysteem, waarbij elke universiteit afwisselend het voorzitterschap waarnam en de volledige organisatie van een forumdag voor haar rekening nam. Als de vereniging in de toekomst een duidelijke en meer professionele koers wil kunnen varen, is dit geen ideaal systeem. Dan moet er kunnen gewerkt worden vanuit een vaste structuur, en met een voorzitter die op middellange termijn, bijvoorbeeld vijf jaar, kan aanblijven en een beleid kan uitstippelen.

Om als vereniging zichtbaar en herkenbaar te zijn, is een periodiek event noodzakelijk. Het is vooralsnog moeilijk in te schatten of dit jaarlijks, dan wel tweejaarlijks moet zijn, maar hoe dan ook op een vast terugkerend moment. Rekening houdend met hetgeen uit de behoeftebevraging is naar voor gekomen, zou een (twee)jaarlijks congres van de Vlaamse Vereniging voor Criminologie er als volgt kunnen uitzien:

- Een aantal *keynote speakers* met betrekking tot een centraal thema, dat is bepaald op basis van een behoeftebevraging over actuele criminologische problematieken. *Keynote speakers* komen zowel uit de praktijk, het beleid, als de academische context. Het centraal thema dient actueel te zijn en relevant voor een zo breed mogelijke groep van criminologen. Geïnteresseerden krijgen de kans op voorhand hun vragen te deponeren, zodat *keynote speakers* hun presentatie optimaal kunnen afstemmen op noden en behoeften;
- Een gelimiteerd aantal (parallele) sessies en workshops die verband houden met het centrale thema. Ook hier wordt gestreefd naar een samenstelling van sprekers uit praktijk, beleid, en academische context. (Jonge) academici krijgen nog steeds de kans lopend onderzoek voor te stellen, maar het centrale thema wordt op voorhand vastgelegd, en niet omgekeerd;
- Een grootschalige jobbeurs waarbij studenten of recent afgestudeerden de kans krijgen contact te leggen met het werkveld door middel van 'speednetwerken' en waarbij het werkveld de kans krijgt vacante betrekkingen onder de aandacht te brengen. Dergelijke

jobbeurzen worden op dit moment al op universitair niveau georganiseerd door de bestaande alumni verenigingen, maar door de handen in elkaar te slaan, kan een interuniversitaire jobbeurs een nog breder publiek bereiken;

- De uitreiking van een aantal prijzen van de Vlaamse Vereniging voor Criminologie. Denk bijvoorbeeld aan een prijs voor de beste masterproef, een prijs voor de meest impactvolle publicatie, een prijs voor het meest innovatieve doctoraat, een prijs voor de meest vernieuwende overheidsopdracht, een prijs voor het meest baanbrekende project uit het werkveld, enzovoort. Op die manier worden elk jaar een aantal criminologen in de kijker gezet en worden mensen gemotiveerd om mee te dingen naar een prijs. Naar het voorbeeld van heel wat soortgelijke verenigingen in het buitenland krijgen Vlaamse criminologen op die manier ook de kans hun cv te voeden met een bekroning;
- Een boekenstand waar uitgevers van criminologische tijdschriften, boeken en reeksen hun nieuwe stukken kunnen promoten en verkopen;
- Een *after-work event*, in samenwerking met de studentenverenigingen en alumni verenigingen, waarbij netwerking en ontmoeting centraal staan;
- Sinds de oprichting van de Vlaamse Vereniging voor Criminologie is er altijd een link geweest met het Nederlandstalige criminologische tijdschrift Panopticon. Deze link zou bestendig kunnen worden onder de vorm van een themanummer dat wordt uitgegeven naar aanleiding van het congres van de VVC, met bijdragen en opiniestukken over het centrale thema van het congres. Ook de tien deelredacties van Panopticon zouden daarbij aangemoedigd kunnen worden. Dit past volledig binnen de visie van het tijdschrift om steeds een brug te willen maken tussen wetenschap en beleid/praktijk.

In deze bijdrage werd een blik geworpen op de nog prille geschiedenis van de Vlaamse Vereniging voor Criminologie. Hoewel pril, werd aangetoond dat de vereniging dringend aan herbronning toe is. Een bevraging bij een brede groep van criminologen wees uit dat er vandaag ontegensprekelijk behoefte is aan een platform dat kennisuitwisseling en communicatie stimuleert. Op basis van de resultaten, werden een aantal pistes aangereikt die moeten toelaten de VVC een nieuwe koers te laten varen. De uitdaging is groot, maar de moeite waard om als vakgebied een portaal te creëren voor een brede groep van actoren die door overspecialisatie vaak op een criminologisch eiland zitten.

REFERENTIES

- Belgische Vereniging voor Criminologie (eds.) (1981). *Criminologie en vorming van het personeel in de strafrechtsbedeling*. Antwerpen: Kluwer rechtswetenschappen.
- Belgische Vereniging voor Criminologie (eds.) (1997). *Rechtspositie en beklagrecht van gedetineerden – Position en droit et droit de plainte du détenu*. Brugge: Die Keure.
- DE COCK, K. (2000). *De intrede op de arbeidsmarkt van criminologen afgestudeerd aan de RUG in de academiejaren 1994-1998*. Scriptie neergelegd tot het behalen van de graad van licentiaat in de criminologische wetenschappen. Gent: Universiteit Gent.
- PONSAERS, P. (2012). *Criminologen op de arbeidsmarkt. Nood aan herijking?* Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.
- SNACKEN, S. & MARTIN, D. (Eds.) (1991). *Slachtofferhulp en Strafrechtsbedeling – Aide aux victimes et Justice pénale*. Antwerpen: Kluwer.
- Association française de criminologie, Société belge de criminologie, Université Lille II (Eds.) (2002). *Les soins obligés ou l'utopie de la triple entente (XXXIIIème Congrès français de criminologie)*. Dalloz.
- VAN GARSSE, L. (2013). De justitiehuisen tussen staat en gemeenschap. *Fatik*, 138, 6-11.
- VICTOR, R.R. (1966). Belgische Vereniging voor Criminologie. *Rechtskundig weekblad*, 30(1), 71.

WALGRAVE, L. (2012). Algemeen overzicht van onderzoek. In J. CASSELMAN, I. AERTSEN & S. PARMEN-
TIER (Eds.), *Tachtig jaar criminologie aan de Leuvense universiteit. Onderwijs, onderzoek en
praktijk* (pp. 71-78). Antwerpen/Apeldoorn: Maklu.